

## Resum

El 7 de Maig conclou la IIGM, més de 30 milions de persones havien perdut la vida, 20 milions eren russos. Les dues potències que resultaren vencedores foren els Estats Units i la Unió Soviètica que se van dividir el poder a Europa. Alemanya va quedar dividida en quatre territoris, una sota dominació russa, un britànic, un francès i un estatounidenc. Berlín, la capital, va correr la mateixa sort.

Les forces democràtiques europees de la postguerra eren els comunistes, un partit molt consistent donades les circumstàncies, els socialistes, que representaven la classe obrera i tenien una posició central en el panorama polític, i els catòlics i els moderats, que són les antigues forces fascistes i la burgesia amb un element de cohesió important, l'aport a l'avanç del comunisme.

Amb els acords de Yalta durant la posguerra Europa queda dividida en dos blocs, un oriental sota influència soviètica i una occidental sota influència estatounidenca. Gran Bretanya era la tercera gran potència del moment però passava per greus dificultats econòmiques. L'Exèrcit Roig ocupava tots els territoris de l'Europa Oriental políticament i militarment. Stalin estava al poder.

Després de la mort de Roosevelt, el president dels EEUU, Truman se converteix en el president i adopta una línia dura en la política exterior respecte de la URSS.

El conflicte Est-Oest per l'ocupació d'Alemanya va fer impossible gestionar una Alemanya unitària. Finalment se va separar en dues la RDA i la RFA. Mentres a França les polítiques més liberals s'imposaren i al Regne Unit Churchill, un dels principals artífexs de la victòria britànica fou derrotat a les eleccions. A Itàlia després d'un breu període de monarquia s'instaura la república.

Els acords de Postdam estaven en punt mort i les postures eren irreconciliables respecte del futur d'Alemanya. Després de la declaració soviètica que violava els acords, els nordamericans no setorbaren a fer una declaració similar, sino major, en el sentit contrari. La guerra freda estava servida.

Als països de l'Est se feren eleccions lliures, supervisades per l'URSS que promocionava les seves idees en aquests països. Se van dur a terme revolucions agràries i també se va incentivar l'activitat industrial. La conquesta política dels comunistes a l'Europa de l'Est fou, si més no, complicada.

El conflicte d'interessos entre el món capitalista i el món comunista que se reflexa amb el fenomen anomenat guerra freda va tenir diferents episodis importants, alguns d'ells són els de Turquia i els d'Iran.

La política de contenció de Truman oferia protecció de l'expansionisme soviètic a tots aquells estats lliures que volguessin continuar així. Una de les polítiques més importants en aquest sentit fou el Pla Marshall que anava destinat als països europeus que havien lluitat a la IIGM i que tenien problemes per relançar les seves economies productives. A canvi els països beneficiats accedien a liberalitzar les seves economies i a la lliure competència. Aquestes circumstàncies van dur a l'exclusió dels partits comunistes dels governs occidentals, França i Itàlia. Aquests eren considerats la quinta columna del poder soviètic. Tot això va afavorir els partits conservadors.

El Pla Marshall va tenir la seva resposta més enllà del teló d'hacer amb el Kominform, que coordinava programes i polítiques dels partits comunistes, i el Comecon, per la cooperació econòmica entre els països de l'Est. Stalin va dur a terme un règim policíac i va establir uns acords amb els països satèl·lits en una relació quasi d'explotació.

Una de les crisis més importants del moment fou la de Berlín que va estar a punt de provocar la IIIGM, fou

provocada pel tancament d'un corredor humanitari terrestre per part de la URSS.

L'últim acte que completava la creació d'un bloc occidental era el Pacte Atlàntic. Era una aliança de caire militar que aviat va rebre la resposta soviètica, el Pacte de Varsòvia. Amb tot això augmentava també l'europeisme encara que no conseguiren concretar en poder polític. Nogensmenys, se va crear el Consell d'Europa que era un foro de debat i òrgans de consulta molt lluny, emperò, de constituir el nucli d'un govern europeu. Bèlgica, Holanda i Luxemburg van dur a terme una unió aduanera que va tenir molt d'èxit i en la qual s'inspirarà la futura Unió Europea. Posteriorment se crearan altres entitats com la CECA (carbó i acer) que van en el mateix sentit.

Superades les limitacions imposades pels guanyadors i reconstituït el govern la màquina productiva alemanya se posa en moviment, la recuperació seria rapidíssima (el miracle alemany).

Després de la guerra de Corea, en la que va aflorar la guerra freda, comença una època de distensió en que els conflictes entre els EEUU i la URSS tendeixen a atenuar-se gràcies, sobretot, a la pressió en aquest sentit d'Europa. Durant aquest període augmenta el sentiment de major autonomia entre els aliats de les dues superpotències en referència a la política de blocs.

Una fita històrica fou el XX Congrés del PCUS que va marcar un important gir per la Unió Soviètica i pels moviments comunistes internacionals. Va arribar la fi de l'estalinisme i la confrontació entre capitalisme i comunisme va deixar de ser inevitable. També apareixen els primers símptomes de rebel·lió entre els països satèl·lits. El comunisme occidental se separa i algunes corrents s'allunyen ja definitivament de la idea d'un comunisme ortodox com el de Moscou.

A Alemanya l'extrematisme d'Adenauer crea un clima hostil en la població donada la seva situació geogràfica, poc després apareix una nova crisi a Berlín per la fuga de disidents de l'Est que acaba amb la construcció d'un mur.

Als EEUU Kennedy arriba al poder enmig de la psicosis estatunidenca referida al llançament de l'Sputnik per part dels soviètics i al seu major nombre de misils. Amb tot això arriba la crisi de Cuba. Després de moments de gran tensió els soviètics es retiren de la zona. Malgrat l'incident, la coexistència EEUU-URSS sortirà reforçada i consolidada del succés.

En una altra etapa de l'europeisme naixeren l'EURATOM i la CEE. Aquesta última donarà lloc al Mercat Comú que revitalitzarà les economies dels que hi prenguin part. Gran Bretanya declinarà la invitació, en un principi en formen part el Benelux, Itàlia, França i Alemanya. Els demés països que no hi entraran, entre ells Gran Bretanya que va rebre en dues ocasions la llei de veto per part de França crearan l'EFTA molt similar al MCE (Portugal, Gran Bretanya, Suècia, Noruega, Dinamarca, Àustria, Suïssa).

França, per la seva banda comença a desmarcar-se de la protecció dels Estats Units en un possible conflicte i crea la seva pròpia força atòmica. Posteriorment Gran Bretanya rep material bèl·lic dels EEUU. El món bipolar tendia a un multipolar, no tant en el poder militar però sí en el pla econòmic en el que Europa havia invertit la balança de pagaments amb els EEUU.

Al 1970 el Regne Unit entra per fi al Mercat Comú, posteriorment també hi entraren Grècia, Portugal, Espanya, Dinamarca, Irlanda i l'EFTA quedava només constituïda per Noruega, Suïssa i Islàndia.

El 1968 fou l'any de les revolucions fallides a Europa, el maig francès i la primavera de Praga. El maig francès té un signe més existencial i fa referència a la repressió en el treball i en la vida quotidiana en una societat tecnològicament avançada. La primavera de Praga té a veure amb la desestabilització en els països de l'àrea comunista. Mentres, a Alemanya se seguia una política de clar acostament entre les dues alemanyes sobretot per part de l'Alemanya Occidental.

Al 1973 apareix la crisi energètica més important del segle XX. Per tal d'utilitzar el petroli com a arma en el conflicte àrab-israelí els països de l'OPEP decideixen pujar el preu del petroli. Totes les economies mundials depenien quasi totalment del petroli i els seus mecanismes de producció es van ralentir i va provocar una crisi a nivell mundial. Això va agreujar el problema de l'atur a l'Europa Occidental, a més, Itàlia i el Regne Unit, degut a la feblesa de la seva economia van tenir una crisi més perllongada. La crisi econòmica no va afectar gaire als EEUU ja que no depenia tant del petroli de l'OPEP, el problema més important per als EEUU era l'expansionisme soviètic a la zona de l'Orient Mitjà i a l'Àfrica. Els comunistes, emperò, començaren aleshores un declivi del que ja no es recuperarien, a més augmentava el decrèdit a Europa Occidental pel caire autoritariste i antiliberal de la societat soviètica. Tot això va fer perillar la distensió juntament amb el conflicte xinès, en el que s'acusava als EEUU de jugar la carta xinesa enfront la URSS.

Durant el 1974 i 1975 va haver-hi una revolució democràtica a Portugal, una crisi greco-turca a Xipre, la fi de la dictadura militar a Grècia i la mort del general Franco a Espanya. Tots aquests fets donarien un gir històric a la política dels estats respectius. Després de 1976 se comencen a recuperar les economies més fortes, sobretot Alemanya. Estalla, també, la crisi polaca amb Lech Walesa al cap davant d'una organització sindical, la Solidarnosc. Aquest aconeteixement se coneix com el principi de la caiguda de l'imperi soviètic.

A Europa hi ha un desplaçament cap a la dreta de la opinió pública. Margaret Thatcher arriba al poder a la Gran Bretanya i posa en pràctica una política molt liberal. Al mateix temps a Alemanya, Helmut Kohl continuava al poder amb un nou repte, la reunificació alemanya, i els socialistes continuen al poder a Espanya després de vèncer a l'UCD a les eleccions.

A la segona meitat dels 80 seguia el moviment pendular de la política europea, mentre a l'Europa Central governaven les dretes a la perifèria ho feien les esquerres. Durant aquesta època els temes que més preocupen a la societat són el terrorisme, la SIDA i l'energia nuclear.

Al 1982 Gorbtxov apareix en el panorama polític de la URSS i obri una època de transició del comunisme al capitalisme amb dues polítiques revolucionàries la perestroika i la glasnot. La perestroika fa referència al liberalisme econòmic gradual d'alguns sectors de l'economia soviètica. La glasnots s'expressa en el sentit d'una major identitat democràtica en l'organització política de la URSS. Amb tot això la política internacional entre els EEUU i la URSS dona un gir històric i les relacions milloren ostensiblement. Al mateix temps se produeixen revolucions a Bulgària, Rumania i Albània, l'últim país estaliniste d'Europa. El succés més important però fou la invasió de Kuwait per part d'Iraq l'agost de 1990, el dictador iraquí, Saddam Hussein intenta involucrar tots els països àrabs en el conflicte però fracassa i acaba perdent la guerra en la que els EEUU tendran un paper preponderant.

La URSS se troba en sèries dificultats, la seva segregació és imparable, els moviments nacionalistes surten de tot arreu. Yeltsin puja al poder, segueix la política liberal però no ja dins del marc de la perestroika.

Dins la CEE sorgeixen problemes amb la reunificació d'Alemanya. Espanya, mentres, viu una època d'estabilitat (1989) i gual que la França de Mitterrand. A Gran Bretanya, Margaret Thatcher deixa el poder i a Grècia hi ha un canvi en el govern, les dretes pugen al poder. La cimera de Maastricht augmenta el nivell de cohesió de la Comunitat en nous acords en diferents camps.

Al 1992 comença per Europa una època de crisi que durarà fins al 1994, els punts calents foren la inestabilitat a Rússia i Itàlia i el conflicte a l'ex-Iugoslàvia. A l'ex-URSS se crea la CEI (comunitat d'estats independents) en un intent desesperat de Rússia de mantenir la seva hegemonia a la zona.

Com a darrers temes, ja actuals, cal destacar l'interés dels països de l'Est per intregar-se a la CEE, sobretot el grup de Visegrad (Polònia, Hongria i l'ex-Txecoslovàquia) que són els més ben situats per a la integració. Altres països interessats són Malta i Xipre. Turquia representa un cas especial en aquest sentit.

## **Comentari crític**

Guiseppe Mammarella enfoca la història d'Europa, i en realitat deu ser així, des d'una perspectiva mundial com si fos un sistema interconnectat de forma molt intensa, sobretot entre els països desenvolupats. Per això podem explicar la major part dels processos que se produeixen a Europa a partir de la influència de les dues grans potències del moment, EEUU i la URSS. De totes formes tot això està canviant i cada vegada és major l'autonomia d'Europa respecte de les dues grans potències.

La claretat amb que explica els processos històrics té força mèrit donada la complexitat del tema. Jo diria que més que un historiador és un gran analista de la política contemporània mundial. La part del llibre que he trobat més desencertada ha estat la gran importància que li ha donat a les xifres electorals dels partits dels diferents països, la quantitat d'apartats que li ha dedicat, més per ignorància meua que per altra cosa, l'he trobada excessiva. Entenc però la gran dificultat que implica fer una síntesi de la història d'Europa des del 1945 intentant no deixar cap qüestió sense resposta.

Els temes o idees principals són les relacions Est–Oest (comunisme–capitalisme) després de la IIGM i l'interès de les dues superpotències per comptar amb el major nombre possible d'alineats.

## **Conclusió**

És un bon llibre de consulta. Per emprar-lo, però, és aconsellable tenir un nivell bàsic de coneixements respecte del tema. L'elaboració d'aquest llibre té una dificultat afegida que es present a tots els llibres d'història i és que diferents successos ocorren al mateix temps en diferents indrets del món. Això representa un problema per a la dinàmica del llibre ja que continuament se veu interrompuda.

És d'aquells llibres que estas content d'haver llegit però que no tornaries a llegir-lo, al manco durant una llarga temporada.

Autor: GUISEPPE MAMMARELLA

Títol: *Historia de Europa Contemporánea desde 1945*

Editorial: Ariel; 1ª edició, actualitzada

Lloc d'edició: Barcelona

GEOGRAFIA HUMANA D'EUROPA

PRÀCTICA III

Ressensió del llibre